

LLETRES ▶ NOVEL·LA

Menéndez Salmón novel·la l'11-M a 'El corrector'

▶ L'autor asturià reconstrueix la terrible jornada cinc anys després dels fets

ELENA HEVIA
BARCELONA

Mentre que escriptors nord-americans com Don DeLillo o el desaparegut John Updike s'han sentit en l'obligació moral de traslladar l'horror de les torres bessones a la ficció, sembla que els escriptors espanyols amb prou feines han començat a reaccionar sobre l'11-M. Qui ho ha fet amb més intensitat, ara que es compleixen cinc anys d'aquella data funesta, és Ricardo Menéndez Salmón (Gijón, 1971), jove autor però vell freqüentador dels dominis del mal -de fet va ser el tema de les seves dues novel·les anteriors, *La ofensa* i *Derrumbe* que amb *El corrector* (Seix Barral) tanca una particular trilogia sobre el tema. «No sé les raons dels meus col·legues, però jo em sento compromès amb la realitat que m'envolta, i la literatura és una arma molt poderosa per fer valer els seus poders davant d'un altre tipus de discursos», admet l'autor.

La novel·la segueix els fets de l'11 de març del 2004 gairebé minut a minut des de l'experiència d'un corrector literari entestat a esmenar les errates d'*Els dimonis* de Dostoievski -llibre simbòlic per excel·lència- per a una nova edició. Paral·lelament, el corrector també haurà de lluitar contra la reescriptura de la realitat que el partit encara en el poder, el PP, intenta establir davant de l'autoria dels atemptats d'Atocha.

El llibre enfoca la tragèdia de diferents maneres. «He intentat posar-hi una certa distància, especialment pel que fa al dolor aliè, però, en determinats moments, el narrador i, per extensió, l'escriptor que hi ha al

▶▶ Ricardo Menéndez Salmón, la primavera passada a Barcelona.

ALTRES APROXIMACIONS

La tragèdia d'Atocha com a font literària

▶▶ La periodista Sonsoles Ónega va obrir el foc sobre els atemptats de l'11-M amb la seva novel·la *Donde Dios no estuvo*, fa dos anys. Alhora que es retira del cinema, el realitzador Manuel Gutiérrez Aragón ha anunciat la seva reconversió a la literatura amb la novel·la *La vida antes de marzo*, que aprofundeix en el tema.

darrere es deixa portar per la indignació».

LA INTIMITAT // Gràcies a una reflexió sobre el dolor que intenta anar més enllà dels fets concrets, el principal temor de l'autor és que la seva novel·la sigui confosa amb un pamflet o un llibel. «Volia que el llibre tingués altres horitzons, com per exemple parlar de la intimitat, de la vida de la parella. Crec que aquells moments, si més no aquesta va ser la meua experiència, els espanyols els vam viure cap endins». Per això l'amor és la conclusió final d'aquesta equació: «Perquè aquell dia tot el que era polític es va convertir en personal». ≡

EL GULAG

L'INFERN DE GEL DE KOLIMÀ

«Era poca la carn que em quedava als ossos. Amb aquella carn només n'hi havia prou per a la ràbia, l'últim dels sentiments humans. (...) I guardant-me aquella ràbia em disposava a morir». Amb exemples d'aquesta cruessa, extret del relat *Sentència*, va mostrar l'escriptor rus Varlam Shalámov (1907-1982) la realitat que va patir a la pròpia pell durant els 17 anys que va passar confinat als gulag, els camps de presoners de la repressió estalinista. En els seus *Relatos de Kolimà* -l'editorial Minúscula acaba de publicar el segon de sis volums-, va retratar l'horror en l'infern gelat de Sibèria a través de contes breus que en realitat constitueixen una obra testimonial i veraç.

Segons explica el seu traductor, Ricardo San Vicente, «l'autor mateix va dir que els seus relats eren com cops de puny als seus botxins, eren la seva venjança, l'única manera que tenia de treure's de sobre el dolor, la humiliació i la responsabilitat del supervivent».

«Shalámov narra les seves històries, ja sigui la de com desposseir un mort del que ja no necessita o la recuperació del que hi ha d'ésser humà en algú que ho ha anat perdent, usant elements lírics que sorprenen el lector i provoquen una enorme empatia amb el narrador», afegeix San Vicente.

Càlculs prudents estimen que només als camps de Kolimà van morir uns tres milions de reclusos delmats pel fred atroc, per la fam extrema, per les malalties, la violència i l'extenuant treball. A.A.

resumeix «els conflictes i dilemes de la seva generació (i) el compromís d'un ésser humà amb el mal». L'objecte d'estudi mereix tots els elogis per recuperar una mirada absent en la vasta historiografia de l'època de Stalin, crear noves fonts junt amb una metodologia impecable basada en la verificació del relat oral a partir de documents personals i ser una aportació fonamental tant en el coneixement com en la tasca historiogràfica.

Un llibre esplèndid pel contingut, les fonts i l'estructura narrativa, que recorda molt les experiències sota el franquisme; per tant, seria desitjable que algú (Figes mateix) intentés mostrar aquest paral·lisme atroc. ≡

LOS QUE SUSURRAN

Orlando Figes
Trad. Mirta Rosenberg. Edhasa. 959 p. 39,50€

CAMARADAS

Robert Service
Trad. Javier Guerrero. Ediciones B. 780 p. 28 €

e llibreter

Llibres al cor de Barcelona

CARLES LÓPEZ
BARCELONA

Més cèntric no podia ser. A la plaça de Catalunya mateix hi ha la llibreria Fnac el Triangle. Per això, per la seva ubicació, sovintja el client de pas, el turista, que adquireix guies de Barcelona i llibres amb panoràmiques de la ciutat. «Però també tenim una clientela fixa, que intentem fidelitzar amb la targeta de client», afirma Laura Madrona, cap de secció de Fnac el Triangle «A més, tenim una completa base de dades que ens permet localitzar en qualsevol dels centres que tenim a Barcelona l'exemplar que sol·licita el client».

No es tracta d'una llibreria de barri, però «té personal qualificat per aconsellar el client que ho sol·liciti», afegeix Madrona. No obstant, «mol-

Laura Madrona

Fnac el Triangle
Plaça de Catalunya, 4. Barcelona

ta gent ve amb la idea d'adquirir un títol en concret».

Dues novel·les que la responsable de Fnac no es cansa de recomanar són *Meridiano de sangre* (Mondadori), del Pulitzer Cormac McCarthy, i *Salir a robar caballos* (Bruguera), de Per Petterson. Un tercer títol, *El mar* (Anagrama), de John Banville completa aquest trio d'or. Entre les novel·les gràfiques i els còmics, un gènere cada vegada més en auge, destaca *Espera* (Astiberri), de Jason, un llibre en què pràcticament no hi ha diàleg; sense oblidar *Arrugas* (Astiberri), de Paco Roca, Premio Nacional de Còmic. Per als nens l'inevitable Gerónimo Stilton (Destino) i *Diari del Greg* (Empúries/Molino), de Jeff Kinney. I per a tots els públics: *Arte*, de Juanjo Sáez. ≡

idees

RICARD
Ruiz Garzón

De prop, no hi ha normals

Interessant visita, la setmana passada a Barcelona, de dos autors estrangers que han bussejat amb lucidesa en el que passa quan es traspassen les fronteres d'allò que convencionalment insistim a anomenar normalitat. Un, el premi Strega **Paolo Giordano**, amb *La solitud dels nombres primers* (Edicions 62 / Salamandra), una ficció que explora l'aïllament dels que no aconsegueixen superar les cicatrius del passat. Un altre, el novaiorquè **Michael Greenberg**, per promocionar un dels llibres més impactants del trimestre, *Hacia el amanecer* (Seix Barral), que explica, entre reveladors paral·lelismes sobre l'experiència paterna de **James Joyce**, com va viure aquest habitual del *Times Literary Supplement* el pertorbador abisme a què es va precipitar la seva filla **Sally** al ser devastada pel trastorn bipolar.

No són els únics que acaben d'aportar obres ressenyables sobre els laberints de la ment hu-

Diverses obres permeten conèixer com és en realitat perdre el seny

mana. El català d'origen marroquí **Said el Kadaoui** ha estat pioner al narrar a *Límites y fronteras* (Milenio) el calvari dels immigrants que es trenquen entre deliris al xocar amb la seva terra d'acollida. Des dels fèrtils territoris de la novel·la gràfica, el premi Ignatz **Nate Powell** ha abordat la qüestió amb aquesta meravella sobre dos germanastres en perpetu desequilibri que és *Trágame entera* (La Cúpula). I **Anna Carreras**, acabada de proclamar finalista del Premi Crexells, ha unit experimentació formal i trencament de la raó a la punyent *Camisa de foc* (Empúries). Amb ells i amb novel·lats com *El tío del mono*, de **Jenny Diski** (Circe), *La dama de la furgoneta*, d'**Alan Bennett** (Anagrama), i la lúcida *Hacia otro verano*, de **Janet Frame** (Seix Barral), milers de lectors tindran oportunitat de conèixer com és en realitat, al marge de vells mites literaris, la pertorbadora experiència de perdre el seny.

De passada, es coneixeran més a si mateixos i comprendran més bé per què es pot dir que és un deliri creure's avui amb el seny ben centrat. En paraules d'un altre mag de la llengua, el cantautor **Caetano Veloso**, entendran, en fi, per què «de prop, ningú és normal». Estendre aquest savi aforisme és la gran virtut d'obres tan pròximes com les citades. Obres molt poc normals, per sort. Obres, en molts sentits, excepcionals. ≡